

Impressie informatieavond rioolvervangng Straatweg

Datum: 8 september 2015

Opstelling verslag: Tineke van Oosten en Sieb de Jong (cgOH)

Indeling van de avond: van 19.00 uur tot 21.00 uur konden bewoners van de Straatweg informatie ophalen bij de diverse informatietafels. Van 20.00 uur t/m 20.30 uur was er een presentatie van achtereenvolgens Cie. Grondwater en gemeente, met 10 min vragen voor de bewoners.

Er was massaal belangstelling voor de plenaire presentatie. Veel waardering ook voor de uitleg. CgOh en gemeente waren tevreden over de opzet. Beiden zien wel dat de tijd tekort is om alles goed en grondig uit te leggen.

Er was aan tafel 6 (cgOH) veel belangstelling voor verhoging van de grondwaterstand ten behoeve van de houten palen. Veel ondersteuning voor het plan het peil in de infiltratie-drainageleiding hoger op te zetten met 15 cm. Ook veel vrees voor te hoog water, maar dan ging het vooral om water in de achter tuinen langs de plassen (wateroverlast na hevige regenbuien). Het bleek heel lastig om in zo korte tijd goed uit te leggen dat de verhoging van grondwater in de Straatweg, geen invloed heeft op deze achtertuinen. Twee mensen gesproken met woningen zonder fundering. Op zich gaat het om een gering percentage van het aantal woningen. Hen zou duidelijk moeten worden dat zij ooit naar een oplossing moeten zoeken, zij zullen hoe dan ook wegzakken. De bewoner met wegzakkende woning aan de Straatweg, toonde veel waardering voor het werk van de cgOH.

Doel 1 van de avond was, na overleg met wethouder Eerdmans om tot een expliciete afweging te komen tussen voorstanders van verhoging van grondwater en tegenstanders van de verhoging. De groep voorstanders was groter dan de groep tegenstanders, maar beiden waren niet compleet. Naar schatting is er 5% tegen en ca 25 % voor. De overige 70% heeft in het verleden al schade met paalrot ondervonden door het te laat dichten van de riolering. Conclusie: er is geen expliciete afweging van belangen. De gemeente kiest voor de partij die tegen is, omdat zij geen wateroverlast willen veroorzaken. Daarmee wordt wel bereikt dat er uiteindelijk nog meer paalrot zal ontstaan (95%). Dit probleem leent zich niet voor een oplossing in een half uur.

Doel 2 van de avond was, na inmenging van de bestuursdienst, om dichterbij elkaar te komen. De presentatie van de cgOH sloot af met het voorstel van twee maatregelen: 1) waterpasserende verharding in zijstraten en 2) infiltratie-drainageleiding met een peil van NAP -2,70 m in Straatweg. Dit werd onderbouwd met gegevens. De gemeente had een vrijblijvend verhaal over de voorgestelde maatregelen, met verwijzing naar verantwoordelijkheden. Over dit laatste was veel onrust in de zaal: alleen de eigenaren van woningen zijn verantwoordelijk voor grondwater onder hun huis ... iedereen zag meteen dat ze dit niet zelf kunnen beïnvloeden. De cgOH viel het op dat de zorgplicht voor bestemmingen niet bij de verantwoordelijkheid van de gemeente werd genoemd. Veel bewoners van de Straatweg zijn in verwarring naar huis gegaan, met nog heel veel vragen..

Hoe nu verder? Voorgesteld wordt om op zeer korte termijn met de gemeente gezamenlijk de doelmatigheid van maatregelen uit te werken (conform gemeentelijke uitwerking zorgplicht, zie bijlage 1). Cruciaal is het uitgangspunt bij wateroverlast en wateronderlast. In een beleidsdocument stelt de gemeente dat hierbij uitgegaan wordt van uitgiftepeil (zie roodgekleurde tekst, bijlage 1). De door de cgOH voorgestelde maatregelen zijn gebaseerd op dit uitgangspunt. De gemeente gaat in de

praktijksituatie van de Straatweg echter ***niet uit van het uitgiftepeil, maar van het huidige maaiveld.*** (Dit was voor de cgOH de grote verrassing van de avond, 1 september was dit nog niet gecommuniceerd!). Dan kom je tot andere conclusies. Want de Straatweg zakt en is voor het laatst opgehoogd bij asfaltering in 1990. Na 25 jaar is de Straatweg gezakt van uitgiftepeil van NAP -1,80 m in 1990 naar NAP -2,00 m in de huidige situatie. De gemeente wil de Straatweg pas in 2030 (over vijftien jaar) ophogen. Dan is het maaiveld gezakt naar NAP 2,15. De problemen met wateroverlast in 2030 zijn dan niet het gevolg van te hoge grondwaterstand maar van een te laag (verzakt) maaiveldniveau (zie rode tekst bijlage 1). **Het is voor een burger onbegrijpelijk, dat de gemeente bij de Straatweg uitgaat van een te laag(verzakt) maaiveldniveau en niet van het beleidsuitgangspunt van uitgiftepeil.**

Dit is voor de cgOH een cruciaal punt. Want de gemeente wil de infiltratie-drainageleiding van de Straatweg koppelen aan de infiltratieleiding in de Berglustlaan. De cgOH stelt voor om juist in deze leiding het peil te verhogen van NAP -2,85 m (plaspeil) naar NAP -2,70 m. Dit geldt niet allen voor de huidige leiding in de Berglustlaan/Adriaen van der Doeslaan/Oude Raadhuislaan maar ook voor de straten waar in de naast toekomst de riolering wordt vervangen. Kortom voor een groot gedeelte van Oud Hillegersberg. De stellingname van de gemeente (in afwijking van haar eigen beleid) heeft verstreckende negatieve gevolgen voor bewoners met houten funderingen in geheel Oud Hillegersberg.

Bijlage 1 www.rotterdam.nl/grondwaterzorgplicht.

Met ingang van 2008 is de 'Wet gemeentelijke watertaken' van kracht. Deze is per december 2009 opgegaan in de 'Waterwet'. In de wet is een gemeentelijke zorgplicht voor grondwater opgenomen. Dit betekent niet dat de gemeente **aansprakelijk** is voor grondwaterproblemen, maar zij is wél **aanspreekbaar**.

De wettekst over **de gemeentelijke zorgplicht voor grondwater** (Waterwet, artikel 3.6, lid 1) luidt:
'De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.'

Gemeenten dienen de wet verder uit te werken en te verankeren in gemeentelijk beleid. In Rotterdam staan de hoofdlijnen van het grondwaterbeleid in het Gemeentelijk Rioleringsplan 3.

De gemeentelijke zorgplicht voor het grondwater kent een aantal belangrijke begrippen, die we hieronder toelichten.

Openbare ruimte

De zorgplicht is van toepassing op het openbaar gemeentelijke gebied, oftewel de **openbare ruimte**. Dit is het gebied vanaf de perceelgrens van particulieren (huishoudens of bedrijven). De gemeente treft alleen maatregelen in deze openbare ruimte. De eigenaren van een pand of perceel zijn zelf verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen tegen grondwaterproblemen op hun **eigen terrein**. Dit geldt ook voor funderingsproblemen. Ondergrondse gebruiksruimtes van panden, zoals een kelder of een souterrain, moeten volgens de bouwregelgeving waterdicht zijn. Als dit niet het geval is, is er sprake van een bouwkundig probleem waarvoor de eigenaar zelf verantwoordelijk is.

Wanneer particulieren zich met behulp van drainage op eigen terrein willen ontdoen van overtollig grondwater, dan kan de gemeente dit in de openbare ruimte inzamelen en verder transporteren. De gemeente heeft daarbij een ontvangstplicht. Net als bij de huisaansluiting van de riolering het geval is, is de particulier verantwoordelijk voor zijn eigen drainage tot en met de aansluiting op gemeentelijke voorziening. Op deze manier kunnen voorzieningen in de openbare ruimte helpen om problemen op particuliere percelen op te lossen.

Drainage wordt bij voorkeur direct aangesloten op het oppervlaktewater, of op een verzameldrainage naar het oppervlaktewater. De gemeente hanteert het uitgangspunt dat het singelpeil maatgevend moet zijn voor de grondwaterstand. Als dit niet doelmatig is, kan onder voorwaarden aansluiting op het gemeenteriool worden toegestaan.

Omgekeerd zijn ook maatregelen denkbaar om het grondwater juist aan te vullen, bijvoorbeeld door regen in de bodem te laten dringen in plaats van dit af te voeren naar het riool. In gebieden met grondwateronderlast kan rioolherstel of -vervanging een gunstig effect hebben. De gemeente streeft ernaar om in de risicogebieden voor funderingsschade in de periode 2011-2020 waar nodig de riolering te vervangen of herstellen. Hiertoe wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld.

De gemeente Rotterdam heeft een **minimaal gewenste ontwateringsdiepte** vastgesteld voor de openbare ruimte van 0,80 meter voor straten, pleinen en trottoirs en 0,50 meter voor openbaar groen. **De grondwaterstand wordt daarbij afgemeten ten opzichte van het uitgiftepeil van de openbare ruimte en niet ten opzichte van de actuele hoogte van het maaiveld. Problemen met grondwater zijn namelijk in veel gevallen niet zo zeer te wijten aan een te hoge grondwaterstand, maar aan een te laag (verzakt) maaiveldniveau.**

Nadelige gevolgen

We spreken van nadelige gevolgen als de gebruiksmogelijkheden en/of de waarde van een terrein of pand worden verminderd door een te hoge of te lage grondwaterstand. Nadelige gevolgen kunnen zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein optreden. Voorbeelden zijn gezondheidsklachten voor bewoners/gebruikers van panden, schade aan vloeren en/of wanden, schade aan wegconstructies of kabels en leidingen en funderingsschade, als gevolg van droogstand van houten funderingspalen.

Structureel

Een volgend belangrijk element van de wettekst is structureel. Klimatologische omstandigheden, zoals extreme neerslag of een extreem hoge rivierwaterstand, kunnen leiden tot een tijdelijk hogere grondwaterstand. Dit kan tijdelijk overlast geven, maar het hoeft niet te betekenen dat de gebruiksfunctie van een perceel ook op de langere termijn (structureel) wordt aangetast. Bij tijdelijke problemen met grondwater is de perceeleigenaar zelf verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen om de overlast te beperken. Dit geldt ook voor onderlast.

Wanneer is er dan wel sprake van structureel? Als bij meer dan 30% van de gemeentelijke peilingen van de grondwaterstand de ontwateringsdiepte te klein is (of juist te groot), dan spreken we van structureel.

Rekenvoorbeeld: 12 peilingen in een jaar, waarvan 4 x een te kleine ontwateringsdiepte = 33% = structureel. Om een goede berekening te kunnen maken is vaak aanvullend onderzoek nodig: een langere periode meetgegevens verzamelen, de meetfrequentie van de peilbuizen verhogen, extra peilbuizen bijplaatsen.

Als de gemeente van mening is dat er sprake is van structurele overlast of onderlast, kan zij overwegen maatregelen te treffen op openbaar terrein. Daarbij hoort een doelmatigheidsafweging (zie verderop).

Aan de grond gegeven bestemming

De aan de grond gegeven bestemming heeft alleen betrekking op bovengronds gebruik, zoals wonen, werken, recreatie en verkeer. Ondergrondse bouwwerken zoals parkeergarages en tunnels moeten zodanig geconstrueerd zijn, dat de waterdichtheid gegarandeerd is. Zoals reeds eerder gezegd, geldt dit ook voor kelders en souterrains van particuliere woningen en bedrijven.

Voorkomen

Vanzelfsprekend is het beter om grondwaterproblemen te voorkómen dan om de ontstane overlast of onderlast te moeten beperken. Bij de inrichting van (nieuw) stedelijk gebied houdt de gemeente al rekening met het grondwater, met behulp van het bestemmingsplan en de gemeentelijke bouwverordening. Ook stelt de gemeente uitgiftepeilen vast voor gebieden. Daarbij speelt de gewenste ontwateringsdiepte een rol.

Zoveel mogelijk

De grondwaterstanden in stedelijk gebied worden beïnvloed door vele factoren, waardoor een sterk wisselend beeld ontstaat in plaats en tijd. Peilbeheer van het grondwater is daarom een onmogelijke opgave in de stad. De wet houdt hier rekening mee en legt gemeenten daarom slechts een **inspanningsverplichting** op, en **geen resultaatverplichting**. Dit wordt bedoeld met het begrip zoveel mogelijk in de wettekst.

Doelmatige maatregelen

Doelmatig wil zeggen dat de gemeente bij problemen met grondwater telkens een zorgvuldige afweging moet

maken van kosten en baten. Bij deze afweging moeten diverse vragen worden beantwoord: wat is de omvang en de duur van de overlast of onderlast, hoeveel percelen zijn getroffen en wat is de gebruiksfunctie daarvan, wat zijn de financiële gevolgen van de overlast of onderlast en welke oplossingen zijn mogelijk, tegen welke kosten. Op basis hiervan beslist de gemeente of zij maatregelen in de openbare ruimte treft.

De gemeente werkt integraal en gebiedsgericht. Dit betekent dat we de aanleg van voorzieningen bij voorkeur meenemen bij al geplande werkzaamheden aan het riool, de weg of het openbaar groen. Lopende onderhouds- en vervangingsprogramma's zijn dus van belang bij de doelmatigheidsafweging.

Tenslotte spelen het **waterschap** en de **provincie** ook een rol op het gebied van grondwater. Waterschappen beheren het peil van het oppervlaktewater, dat een sterke relatie heeft met het grondwater. De provincie en de waterschappen verlenen vergunningen voor grondwateronttrekkingen. In het kader van de nieuwe zorgplicht voor grondwater werkt de gemeente dan ook nauw samen met deze partijen.